

TTB VE MESLEKİ BAĞIMSIZLIK, MESLEK ÖRGÜTÜ BAĞIMSIZLIĞI MÜCADELESİ

Bayazıt İLHAN*

Öz: Türk Tabipleri Birliği (TTB) ekonomik kaynakları, yönetimi ve denetimi yönünden hekimlerin örgütüdür. TTB bir yandan hekimliğin evrensel ilkeler doğrultusunda uygulanıp geliştirilmesi için çalışırken bir yandan da çağdaş bir ulusal tabip birliği olmanın gereği olarak kurumsal bağımsızlığa önem vermektedir. Hekim meslek örgütünün bağımsızlığının hekim bağımsızlığı ile yakından ilişkili olduğu açıktır. Bu yazıda TTB'nin tarihi boyunca kurumsal bağımsızlığı için yürüttüğü çabalar ve karşılaştığı zorluklar ele alınmıştır.

Anahtar sözcükler: hekim bağımsızlığı, meslek örgütü, Türk Tabipleri Birliği

TMA and Struggle for Professional Autonomy, Autonomy of the Professional Institution

Abstract: Turkish Medical Association (TMA) is an institution of physicians with respect to financial resources, administration and inspection. TMA pays attention to institutional independence as a contemporary national medical association while working for practicing and development of medicine in accordance with universal principals. It is clear that autonomy of the medical association is closely related to autonomy of the medical profession. In this article efforts of TMA on institutional independence and faced difficulties are discussed throughout its history.

Key words: medical autonomy, professional institution, Turkish Medical Association

Türk Tabipleri Birliği (TTB) kamu kurumu niteliğinde bir meslek örgütü olarak yasasında tanımlandığı şekilde hekimlik mesleğinin kişi ve toplum yararına uygulanıp geliştirilmesi hedefine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bunu yaparken çağdaş bir meslek örgütü olmanın gereği olarak tüm güç odaklarından bağımsız olmaya, finansal, yönetsel ve denetim anlamında hekimlerin kontrolünde olmaktan taviz vermemeye büyük önem vermektedir.

TTB tarihi boyunca hekimlik uygulamalarının pek çok alanında örneğini gördüğümüz, mesleki bağımsızlığı zedeleyen baskı uygulamaları karşısında hekimlerin yanında olmuş, mesleğin evrensel ilkeler doğrultusunda uygulanabilmesi için çaba harcamıştır. Hekimlik uygulamaları ve mesleki bağımsızlık tartışmasının değişik örnekleri dosya kapsamındaki farklı yazılarla tartışılmaktadır. Tekrara düşmemek için burada bağımsız bir meslek örgütü olmak adına TTB'nin yürüttüğü çabalar, titizlikle korumaya çalıştığı ilkeler örnekleriyle ele alınacaktır. Kuşkusuz hekimlerin örgütü olan TTB'nin örgütsel bağımsızlığı hekim bağımsızlığı ile doğrudan ilişkilidir.

Uluslararası hekim örgütleri ve meslek örgütünün özerkliği

Bu dosya içerisinde Dünya Tabipler Birliği belgelerinde meslek örgütü özerkliği ve mesleki bağımsızlık konusu da ayrı bir yazıyla ele alınmaktadır. Ancak bu noktada özellikle vurgulanması gerekir ki TTB'nin de üyesi olduğu Dünya Tabipler Birliği ve Avrupa Hekimler Daimi Komitesi kuruluş mevzuatlarında üyesi olan tabip birliklerinin devletlerinin yönetiminin dışında, özerk olmaları gerektiğini belirtmektedirler (**CPME, 2018**). TTB meslek örgütünün bağımsızlığı konusundaki özeni ve yürüttüğü mücadeleyle uluslararası hekim örgütlerinin takdirini toplamış, geniş destek görmüştür.

TTB hekimlerin örgütüdür

TTB ve tabip odaları Anayasa'nın 135. maddesi ile güvence altına alınmış, 6023 sayılı Yasa ile düzenlenmiş hükümlere göre yönetilen kamu kurumu niteliğinde meslek örgütleridir (**Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018**). Gelirlerinin büyük kısmını hekimlerin ödentileri oluşturur. Tabip odalarının ve TTB'nin Yasa'da tanımlanan kurulları (odalarda yönetim,

* TTB Merkez Konseyi 2014-2016 dönemi başkanı (ORCID No: 0000-0001-5503-2075)

Geliş Tarihi / Received : 08.02.2019

Kabul Tarihi / Accepted : 10.02.2019

onur ve denetleme kurulları, merkezde merkez konseyi, yüksek onur ve denetleme kurulları) 2 yılda bir gerçekleşen genel kurullarda üyesi olan hekimlerce seçilir. Tabip odaları yönetim kurullarının ve merkez konseyinin idari ve mali faaliyetleri yine hekimlerce seçilen denetim kurullarının incelemesi altındadır ve mali tabloların genel kurullara katılan hekimlerce ibra edilmesi gerekir. TTB ve tabip odalarının her türlü idari ve mali faaliyeti gerektiğinde yargı denetimine de açıktır.

Bu yönleriyle tabip odaları ve TTB gelirlerini hekimlerden elde eden, hekimlerin seçtiği ve denetlediği, bir yandan üyesi hekimlerin hakları için çaba harcarken bir yandan da hekimliğin kişi ve toplum yararına uygulanması ve geliştirilmesi için çaba harcayan kurumlardır. TTB kurulduğu 1953'den beri bu özelliğini ödün vermeden sürdürmeye çalışmaktadır. Hekimlerin örgütüdür ama sadece hekimler için değil, tüm toplumun sağlığı için çalışmakta, kamu kurumu niteliği taşımaktadır.

TTB kurumsal politikalarını oluştururken de hekimlerle birlikte konum almakta ve yürüttüğü tartışmalarla şekillendirmektedir (**Aşut ve ark., 2003; Bilaloğlu, 2000; Diken, 2000**). Katılımcı, demokratik bir işleyiş meslek örgütünün otonomisi ve özerkliğinin olmazsa olmazıdır. TTB'nin sağlık alanındaki kamu otoritesi olan Sağlık Bakanlığı ile ilişkileri de, ortak hedef olan halkın sağlığını koruyup geliştirmeye hekimlerin bağımsız katkısını verebileceği demokratik işleyiş ile şekillenebilmelidir (**Bilaloğlu, 2001**).

Buraya kadar değindiğimiz genel ilkeler yanında belirtmek gerekir ki TTB, aşağıda örnekleri verilecek değişik müdahalelerle, farklı dönemlerde bağımsız bir meslek örgütü olmasında kısıtlama olarak değerlendirilebilecek müdahalelere maruz kalmıştır. Pek çok mücadelenin yanında TTB'nin tarihi bir yönüyle de meslek örgütünün bağımsızlığını koruma mücadelesidir.

TTB'nin özerkliğinde kısıtlamalar

TTB 1980 askeri darbesinde fiilen kapatılmış, merkezine ve evraklarına el konulmuş, başkanı hapse atılmıştır. Darbe döneminde getirilen değişik düzenlemeler ile zayıflatılmaya çalışılmış ve özerkliğinde kısıtlayıcı düzenlemeler yapılmıştır. 1982 yılında kabul edilen Anayasa'nın kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütlerini düzenleyen 135. Maddesi'nde bir yandan "Kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadî teşebbüslerinde aslî ve sürekli görevlerde çalışanların meslek kuruluşlarına girme mecburiyeti

aranmaz." hükmü ile üye sayılarını ve etki alanlarını azaltmaya yönelik bir düzenleme getirilirken bir yandan da " Bu meslek kuruluşları üzerinde Devletin idarî ve malî denetimine ilişkin kurallar kanunla düzenlenir." hükmü ile özerk denetim mekanizması olan meslek örgütlerinin üzerinde Devletin başka bir denetim mekanizması tanımlanmıştır (**TBMM, 2018**).

Nitekim bundan kısa süre sonra TTB Yasası'na 1983 yılında yayınlanan 65 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Ek madde 2 getirilmiş, 1985 yılında değiştirilerek kabul edilmiş ve burada "Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Türk Tabipleri Birliği ile Birliğin mahalli organları olan odalar üzerinde idari ve mali yönden denetim ve gözetim hakkına sahiptir." hükmü getirilmiştir. Bunun yanında yine Ek madde 2'ye "Amaçları dışında faaliyet gösteren Türk Tabipleri Birliği'nin merkez ve tabip odalarındaki sorumlu organlarının görevlerine son verilmesine ve yerlerine yenilerinin seçilmesine, Sağlık Bakanlığı'nın veya buldukları yer Cumhuriyet Başsavcılığı'nın istemi üzerine, o yerdeki Asliye Hukuk Mahkemesince basit usule göre yargılama yapılarak karar verilir ve dava en geç üç ay içinde sonuçlandırılır." hükmü eklenmiştir (**Mevzuat Bilgi Sistemi, 2018**).

Yukarıda değinilen düzenlemeler ile TTB tarihine geçecek yargılamalar ve müdahalelerin önü açılmıştır. TTB'nin çağdaş bir meslek örgütü olma niteliğini koruma çabası tüm bu süreçlerde aldığı tutum ve yürüttüğü mücadele ile doğrudan ilişkilidir.

TTB organlarına açılan "görevlerine son verme" davaları

Türkiye gündeminde yer alan, hekimlik uygulamaları ve sağlık ortamı ile ilişkili kimi konulardaki açıklamaları, tutumları nedeniyle TTB ve tabip odaları organlarının görevden alınması talebiyle davalar açılmıştır (**Özçelik, 2014**).

İdam cezasına karşı açıklama ve Cumhurbaşkanını, Başbakan ve Milletvekillerine Mektup

TTB Merkez Konseyi idam cezasının kaldırılması talebiyle 28 Eylül 1985 tarihli toplantısında şu kararı almıştır:

"Son zamanlarda kamuoyunda yoğun bir biçimde tartışılan idam cezasının hekimler açısından onaylanmasının olanak dışı olduğu görüşü ile, Türk Ceza Kanunu'ndan çıkarılması için Türkiye Büyük Millet Meclis'ine, Sayın Başbakan ve Sayın Cumhurbaşkanı'na başvurulmasına ve bu konudaki Konsey görüşlerinin kamuoyuna açıklanmasına karar verildi."

Bu karar doğrultusunda Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Milletvekillerine dönemin TTB Başkanı Prof. Dr. Nusret Fişek imzasıyla mektuplar yazılmıştır. Mektuplarda, yaşatma üzerine çalışan bir mesleğin üyeleri oldukları ve idam cezasının infazında görev almalarının meslek ilkeleri ile uyuşmadığının uluslararası belgelerde sabit bulunduğu hatırlatılarak idam cezasının kaldırılmasını talep ettikleri belirtilmiştir. Bunun üzerine "amacı dışında faaliyet gösterdiği" gerekçesiyle TTB Merkez Konseyi'nin görevden alınması talebiyle dava açılmış ve dava açıklamanın amacı dışında faaliyet olmadığı kararıyla sonuçlanmıştır.

Bundan yıllar sonra, sürdürülen pek çok tartışma ve değişik düzenlemelerin ardından 2004 yılında idam cezası tam olarak kaldırılmıştır.

Açlık grevlerinde hekim tutumu

Türkiye cezaevlerinde F tipi cezaevlerine karşı yürütülen açlık grevleri ve 19 Aralık 2000 tarihinde gerçekleşen, takip eden günlerde ölü sayısı 32'yi bulan "Hayata Dönüş" operasyonu sonrası TTB Merkez Konseyi 22 Aralık 2000 tarihinde açlık grevlerinde hekim tutumunu, yaşam hakkını ifade eden bir basın açıklaması yapmıştır. Yine "amacı dışında faaliyet" yaptığı gerekçesiyle TTB Merkez Konseyi'nin görevden alınması talebiyle dava açılmıştır.

Davanın görüldüğü Ankara 15. Asliye Hukuk Mahkemesi, basın açıklamasının düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarını zorladığı, ancak "art niyetli" olduklarına dair delil elde edilemediği için görevden alınmalarına gerek olmadığı sonucuna varmış ve bu gerekçe ile davayı reddetmiştir.

Gezi Parkı protestoları ve hekim tutumu

Taksim Gezi Parkı'nın kaldırılması ve ağaç katliamına karşı 2013 yılı Mayıs sonundan itibaren ülkenin dört bir yanında milyonlarca insanın sokağa çıktığı, polislin göstericileri dağıtmak için yoğun biber gazı, tazyikli su, plastik mermi kullandığı, sekiz kişinin öldüğü, onlarca kişinin gözünü kaybettiği, binlerce kişinin yaralandığı günler yaşanmıştır. Bu ortamda diğer olağandışı durumlarda olduğu gibi acil sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç artmış ve hekimler, tabip odaları mesleki ve kurumsal sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmıştır. Sağlık Bakanlığı ne yazık ki gösteriler sırasında yaralanarak hastanelere başvuranların ayrı formlara kaydedilerek bildirilmeleri talimatını vermiştir. Yaralananlar "fişlenme" korkusuyla hastanelere başvurmadan

imtina ettiklerini bildirmiş, bir çalışmada yaralıların %92'sinin sağlık hizmeti almadığı ya da ulaşabildiği gönüllülerden aldığı görülmüştür (TTB, 2013).

Bu süreçte "revir adı altında" izinsiz sağlık hizmeti sundukları ve amaçları dışında faaliyet yürüttükleri gerekçesiyle değişik zamanlarda Ankara, Hatay ve İstanbul Tabip Odaları seçili organlarının görevden alınmaları için davalar açılmıştır (TTB, 2014). Bu davalar gerek yurt içinden gerekse yurt dışından hekim örgütlerinin, baroların, demokratik kitle örgütlerinin, akademisyenlerin yakın takip edip değerlendirmeler yayınladıkları davalar olmuş ve tabip odalarının lehine sonuçlanmıştır (TTB, 2015; TTB, 2016).

"Savaş bir halk sağlığı sorunudur" açıklaması

TTB Merkez Konseyi 24 Ocak 2018 tarihinde Suriye'nin kuzeyinde Afrin'e askeri harekatin yapılacağı dönemde savaşın yaşama, halk sağlığına yönelik etkilerine işaret eden bir basın açıklaması yapmış, ardından Merkez Konseyi üyelerinin tamamı göz altına alınmış, bir haftaya varan gözaltı sürelerinin sonunda serbest bırakılmışlardır. Sağlık Bakanlığı'nın talebi üzerine TTB Merkez Konseyi üyelerinin görevden alınmaları talebiyle dava açılmıştır. Bu gözaltılar ve dava da uluslararası hekim örgütlerinin tepkilerine yol açmıştır (WMA, 2018). Ankara 7. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülen davada, görevden alınması istenen Konsey'in, görev dönemi sona erdiği için, davanın konusuz kaldığına ve bu nedenle esas hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilmiştir (TTB, 2018).

Dönemin TTB Merkez Konseyi üyeleri hakkında açılan ceza davaları ise halen devam etmektedir.

TTB ve Ankara Tabip Odası'na Sağlık Bakanlığı denetimi

Yukarıda değinilen, 1980 askeri darbesi döneminde ve sonrasında TTB Yasası'na getirilen düzenlemeler doğrultusunda meslek örgütünün özerkliğini zedeleyici bir diğer düzenleme olan, Sağlık Bakanlığı'nın "idari ve mali yönden denetim ve gözetim hakkı" gerekçe gösterilerek bu doğrultuda uygulamalar da yaşanmıştır.

Söz konusu denetim işleminin ilki Mart 2009'da Sağlık Bakanlığı Müfettişliği tarafından Ankara Tabip Odası'na gönderilen yazıyla olmuştur (Sağlık Bakanlığı Müfettişliği yazısı, 2009). Burada bir

parantez açıp önemli bir noktayı hatırlatmak yerinde olacaktır: O dönem Ankara Tabip Odası'nda seçime giren iki gruptan oluşan karma bir yönetim bulunmaktaydı ve yedi kişilik Yönetim Kurulu'ndan üçünü oluşturan grubun Sağlık Bakanı ile görüşerek böyle bir denetimi kendilerinin talep ettiklerini bildirmeleri tabip odası yönetimine bakıştaki geniş açı farkını göstermesi bakımından çarpıcıydı.

Ankara Tabip Odası konuyu TTB gündemine taşımış, TTB bu önemli konuyu görüşmek üzere Tabip Odası Başkanlar Toplantısı'nı ivedilikle gerçekleştirmiştir. 11 Nisan 2009 TTB Başkanlar Toplantısı'nda aşağıdaki değerlendirmeler yapılmıştır:

1. 1953 yılında kurulan Türk Tabipleri Birliği tarihinde Tabip Odalarının Sağlık Bakanlığı tarafından denetlenmesi ilk kez 9 Mart 2009 tarihinde Ankara Tabip Odası'nın Sağlık Bakanlığı müfettişlerince haberdar edilmesiyle gündem olmuştur. Kuruluşundan bu yana geçen 56 yıl boyunca hiçbir hükümet ya da Sağlık Bakanlığı böyle bir girişimde bulunmamıştır.

2. Türk Tabipleri Birliği ve tabip odaları denetime açık olup, 1953 yılından bu yana denetlenmektedirler. Söz konusu denetim yolu belirlidir, demokratik, şeffaf, katılımcı bir çerçevede tanımlanmış denetleme kurulları aracılığıyla yerine getirilir. Ayrıca ve tamamlayıcı olmak üzere olağan ve gerektiğinde olağanüstü yapılan genel kurullar ile doğrudan üye denetim ve karar alma olanağı da bulunmaktadır. Kuşkusuz tüm bunların dışında yargı denetimi yolu açıktır.

3. Mevcut durumda, Sağlık Bakanlığı'nın 1953 yılında 6023 sayılı TTB Yasası'nda bulunmayan, 1980 sonrası antidemokratik, baskıcı, militarist bir ortamda Kurucu Meclis'in de değil, MGK'nın iradesi ile TTB Yasası'na eklenen bir maddeyi gerekçe göstererek "rutin" denetleme girişiminde bulunması mevcut hükümet adına düşündürücüdür.

4. TTB, tabip odaları açısından meslek odasının bağımsızlığı, her türlü güç odağı ve hiyerarşik mekanizma dışında tutulması doğal ve zorunludur. Bu kavrayış tartışılmaz, her türlü çaba harcanmaya değerdir.

5. Başkanlar toplantısı Ankara Tabip Odası nezdinde gündeme gelen Sağlık Bakanlığı'nca denetleme girişimini kabul edilemez olarak değerlendirmiştir.

Bu kararın kamuoyu ve muhataplarıyla paylaşılması amacıyla Merkez Konseyi görevlendirilmiştir.

6. Dileğimiz ve beklentimiz Türkiye'nin ihtiyacı olan demokratik kavrayış ve işlerliğin gereği olan tutumun alınarak konunun gündemimizden fiilen çıkması, mümkün olan en kısa zamanda da yasalardan bütünüyle kaldırılmasıdır. Merkez Konsey bu anlamda da görevli olarak süreci değerlendirmelidir.

Bu değerlendirmeler TTB'nin görüşleri ile birlikte 6 Mayıs 2009 tarihinde Sağlık Bakanlığı'na yazılı olarak iletilmiştir (**TTB Merkez Konseyi yazısı, 2009a**).

Yine önemli bir gelişme konunun TTB'nin en yüksek karar alma organı olan Büyük Kongre'de görüşülmesi olmuştur. TTB 58. Büyük Kongresi'nin dört numaralı kararı şu şekildedir:

"TTB 58. Büyük Kongresi, Sağlık Bakanlığı'nın 56 yıldır ilk defa Ankara Tabip Odası'nın Bakanlık müfettişlerine denetletirme girişimlerini anımsayarak; Türk Tabipleri Birliği'nin ve Tabip Odalarının demokratik işleyiş ve özerkliğini yok sayan hiyerarşik denetleme girişimlerini reddeder. Bu girişimleri önleyici güvencelerin oluşturulması için çalışmalar yapmak üzere Merkez Konseyi'ni oy birliğiyle görevlendirir."

Bundan sonra Ağustos 2009'da bu kez TTB Merkez Konseyi'ne aynı şekilde denetleme yazısı gönderilmiş, gerek Ankara Tabip Odası gerekse TTB Merkez Konseyi yöneticileri, hukukçuları ile Sağlık Bakanlığı müfettişleri ve yetkilileri arasında görüşmeler, kurumsal yazışmalar gerçekleştirilmiştir (**TTB Merkez Konseyi yazısı, 2009b**). Bu yazışmalarda esas olarak tabip odaları ve TTB'nin kurumsal yapısına ve demokratik ilkelere, Anayasal güvencelere, çalışmaların ve mali tabloların şeffaflığına vurgu yapılmış, Yasada tarif edilenin bir hiyerarşik denetim olarak anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra yazıyla istenmesi üzerine zaten hekimlerin ve kamuoyunun incelemesine açık olan çalışma raporları, gelir gider tabloları, bilançolar, denetim kurulu raporları Sağlık Bakanlığı'nın incelemesine teslim edilmiştir. Yüksek Onur Kurulu kararlarının da isimsiz olarak çalışma raporlarında yer aldığı, Yüksek Onur Kurulu'nda Sağlık Bakanlığı'nın gözlemci bulundurma yetkisinin de bulunduğu hatırlatılmıştır.

Eylül 2011'de TTB ve Ankara Tabip Odası'na denetleme yazıları gönderilmiş, aynı şekilde karşılıklı

yazışmalar ile yukarıda belirtilen dokümanlar ile-tilmiştir (**TTB Merkez Konseyi yazısı, 2011**).

Sonuç

TTB Türkiye'de hekimlerin örgütü olarak yaşama ve sağlık ortamına olumlu yönde katkı vermeye çalışmaktadır. Bunu yaparken kendi tarihi de Türkiye tarihine paralel olarak müdahaleler ve mücadelelerin tarihidir. TTB her tür güç odağından bağımsız, hekimlerin yönettiği bir meslek örgütü olarak özerkliğini korumaya ve sürdürmeye özellikle önem vermektedir. Bu yönüyle gerek Türkiye'de gerekse Dünya'da örnek bir hekim örgütü olma özelliği taşımaktadır.

Kaynaklar

Aşut, Ö., Güner, Ş., Hatun, Ş., Kılıç, G., Lök, V., Ölçer, S.(2003). *TTB tartışmaları*. Toplum ve Hekim, TTB Yayını, 18(6): 407-413.

Bilaloğlu, E. (2000) TTB'nin öncelikleri ya da geçmiş 20 yılın ışığında gelecek 10 yıl. *Toplum ve Hekim*, TTB Yayını, 15(5): 343-344.

Bilaloğlu, E. (2001) TTB ve Sağlık Bakanlığı ilişkileri (1980-2000). *Toplum ve Hekim*, TTB Yayını, 16(6): 462-464.

CPME web sayfası (2018) Erişim tarihi 20 Şubat 2019, <https://www.cpme.eu/about/statutes/>.

Diken, İ. (2000) TTB'nin öncelikleri neler olmalı? *Toplum ve Hekim*, TTB Yayını, 15(4): 283-286.

Mevzuat Bilgi Sistemi web sayfası (2018) Erişim tarihi 20 Şubat 2019, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6023.pdf>.

Özçelik, Z. (2014) Hekimlik yargılamaları. *Toplum ve Hekim*, TTB Yayını, 29(3): 193-207.

Sağlık Bakanlığı Müfettişliği yazısı (2009) Sağlık Bakanlığı Müfettişliğinin Ankara Tabip Odası'na yazdığı 19.3.2009 tarih ve 02/06, 10/6, 29/9 sayılı yazı.

TBMM web sayfası (2018) Erişim tarihi 20 Şubat 2019, https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2018.pdf.

TTB (2013) Türk Tabipleri Birliği kimyasal gösteri kontrol ajanlarıyla temas edenlerin sağlık sorunlarını değerlendirme raporu. Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları.

TTB Merkez Konseyi yazısı (2009a) TTB Merkez Konseyi'nin Sağlık Bakanlığı'na ilettiği 6.5.2009 tarih ve 741/2009 sayılı yazısı.

TTB Merkez Konseyi yazısı (2009b) TTB Merkez Konseyi'nin Sağlık Bakanlığı'na ilettiği 12.10.2009 tarih ve 1534/2009 sayılı yazısı.

TTB Merkez Konseyi yazısı (2011) TTB Merkez Konseyi'nin Sağlık Bakanlığı'na ilettiği 3.10.2011 tarih ve 1342/2011 sayılı yazısı.

TTB web sayfası (2014) Erişim tarihi 24 Şubat 2019, http://www.ttb.org.tr/haberarsiv_goster.php?Guid=6755bac6-9232-11e7-b66d-1540034f819c.

TTB web sayfası (2015) Erişim tarihi 24 Şubat 2019, http://www.ttb.org.tr/haberarsiv_goster.php?Guid=1084f37e-d44f-11e7-acb3-e8c5204e2ae7.

TTB web sayfası (2016) Erişim tarihi 24 Şubat 2019, http://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=67b4ac70-9232-11e7-b66d-1540034f819c

TTB web sayfası (2018) Erişim tarihi 24 Şubat 2019, http://www.ttb.org.tr/haber_goster.php?Guid=9f2b4f10-7bb1-11e8-b523-64b664d3f657

WMA web sayfası (2018) Erişim tarihi 24 Şubat 2019, <https://www.wma.net/news-post/arrest-of-turkish-medical-association-leaders-condemned-by-wma/>